DISPUTATIO MEDICA THEORETICO-PRACTICA
DE

OFFICIO MEDICI CIRCA ADIAPHORA,

Quam
AUSPICE DEO OPTIMO MAXIMO,
IN ILLUSTRI ACADEMIA FRIDERICIANA
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DN. PHILIPPO WILHELMO
PRINCIPE BORUSSIAE, MARCHIONE BRANDENBURGICO, AC DUCATUS MAGDEB. VICARIO,
GRATIOSISSIMO FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU,
SUB PRÆSIDIO
MICHAELIS ALBERTI,
MEDICINÆ DOCTORIS,
Publicæ Ventilationi exhibet
RESPONDENS
JOHANNES BAPTISTA LEDERGERW,
Diessenhoffiano - Helvetus.
d. Septembr. A. O. R. MDCCVIII.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
LITTERIS CHRISTIANI HENCKELII, ACAD. TYP.

PROOEMIUM.

TAm ſacra & religioſo animo veneranda inter mortales æſtimatur Philoſophia, ut ſecundum ejus uſum & exercitationem non tam ſelectus perſonarum ſed animorum inſtruatur, quorum gloriam poſt funera neque dies neque temporis mutabilitas delebit, ſed ad altiora faſtigia nobilitatis, dignitatis, memoriæ & celebrationis evehet, & elevabit: hæc enim illa Palæſtra omnis felicitatis audit, quæ optima conſilia & adminicula pro ἀυτάρκεια animi & corporis obtinendâ promptè miniſtrat, & ſponte largitur; hæc ut facundus comes in omnibus reliquis ſcientiis, diſciplinis & artibus celebratur, quæ nobiſcum peregrinatur per ſalebroſos rerum gerendarum anfractus, & bivia ſeductionum, & impedimentorum; hæc ut alma nutrix tenellulorum æque ac firmiorum animorum cum publico ferè applauſu veneratur, laudatur & colitur, quæ plena ubera ſua, præ dulcedine, jucunditate, ſoliditate & dexteritate turgida uberrimè effundit, & cum voluptate emulgenda offert: tam ſacra olim, neque indignior inter noſtrates re-

putatur Philoſophia, ut mirum eſſe minimè debeat, quod omnium ſcientiarum, fons, fundamentum, & fulcimentum eſſe, fieri, manere, requiratur, & provocetur, imo, quod verus Philoſophus pro divino homine, & numine quaſi terreno æſtimetur, habeatur, & exponatur. Aſt mihi non exponendam eligo illam Philoſophiam, de quâ dicitur, quod verus Philoſophus ſit etiam bonus Chriſtianus, id quod abſolutè in dubium vocare, neque audeo, neque poſſum, ſed aliam Philoſophiæ habilitatem, & exercitationem explicandam, & applicandam ſumo, quæ in noſtro foro, & arte Medica ornamentum, ſplendor, commodum, & promptuarium felicitatis, utilitatis, & ſalubritatis eſſe poteſt, & eſſe etiam ſolet. Quem latet fortè noſtrûm, illud commune ſuffragium, quod *bonus Medicus debeat eſſe bonus Philoſophus*, imò, quod adhuc pro egregio teſtimonio, & monumento inſervit, quando Divus Senex cum ſumma generoſitate, & gravitate eloquitur in libr. *de decenti habitu*: Δεῖ μετάγειν τὴν σοφίην ἐς τὴν ἰητρεχὴν καὶ τὴν ἰητρικὴν ἐς τὴν σοφίην ἰητρὸς γὰρ φιλόσοφος, ἰσόθεος: *oportet ſapientiam ad Medicinam transferre, & Medicinam ad ſapientiam. Medicus enim Philoſophus Deo æqualis habetur*: adeo ſolennis eſt illa Philoſophiæ ſeu ſapientiæ provocatio, ut non tam antiquitas, quam recentior ætas ejus dignitatem, & utilitatem, vel celebribus admodum vel vivis adhuc ſplendidis exemplis, offerat, adferat, efferat. Loquitur hæc *Hippocrates* inter mortales de mortalibus, undè alienum eſſet, tam ambitioſum, & faſtuoſum hoc effatum declarare, quo hominibus abſolute aliquam divinitatem, & non aliam niſi ethnicam, & ſuperſtitioſam promittat, ſed diſſertè & diſtinctè ſtatim ſubiungit, quibus factis Medicus Deo æqualis fieri queat, quippè

pè quæ si modestius interpretantur, facilè excusabunt hujus eloquii simplicitatem & dexteritatem: hæc enim ἰσότης non ad universalem hominis statum sive absolutam essentiam sese extendit, sed primo tantum aliquam transitoriam & gratuitam similitudinem indicat, deindè accidentalia de Medico prædicat, quod famâ, & gloriâ intra mortalium limites ἰσόθεος existere queat: quæ cum famam hominis maxime respiciant, ita minime ultra terminos restrictæ, & per hyperbolen indicatæ immortalitis diduci debent. An ad tantum famæ suæ fastigium Medicus Philosophus pervenire queat, haud dissentio; est hujus gloriæ fulgens specimen ipse antiquus ille Medicorum parens, cujus splendorem tempus mille annorum extingvere haud sategit, sed ad ultima spatia denique constanter transferre perger. Hæc σοφία cum osores suos passim ab omni ætate & in omni tempore obtinuerit, ita diversa offendicula, & scandala eandem irrepserunt, ut nihil turpius nisi philosophi nomine hinc inde exprimi potuerat, aut quod nihil tam absurdum proferri queat, quod non â philosopho dicatur; hinc illæ frustrationes tam egregii nominis, ubi multi veram illam sapientiam pro usurâ, & testimonio avaritiæ tradiderunt, quos tamen talem malam sapientiam exercentes, σοφώτατος Socrates solidè refutavit, & plebis fecibus merito exposuit, tanquam perversæ sapientiæ cultores, & magistellos. Neque fastum & ambitionem in philosophiâ suâ Hippocrates annotavit, verum rectius omnem superbiæ, philavtiæ & spuriæ autoritatis eliminationem seriò commendavit, ac specialius *pecuniæ contemptum, verecundiam, reverentiam, modestiam in vestitu, bonam existimationem, Judicium, lenitatem, promptitudinem, munditi-*

 em,

em, *sententiosam eloquendi concinnitatem* , *cognitionem* καθαρσίων χρηςῶν καὶ ἀναγκαίων, *evacuationum* , *purgationum* (sive sponte fientium, sive per medicamenta edendarum) *ad vitam utilium & necessariarum*, graviter annotavit, laudavit, & suasit: & hanc Philosophiam Medicos docuit, quando illã gloriam affectare contendunt; quippè quæ sicuti minimè nudæ philavtiæ inhæret, sed plures scaturigines commodi in artem Medicinã effundit, ita meritò ex Hippocratis vero sensu commendanda, & laudanda est. Utinam modo tam simplex & sincera substitisset illa philosophia practica Hippocratica! non deerunt, qui mihi facilem assensum præbeant, quod tam utilis philosophia criticis, & Catachresticis excursionibus turbata passim, imò deturbata fuerit, ut verbis magis, quam solidâ rationali & iudiciosâ cognitione illæ purgationes ad vitam utiles, & necessariæ deductæ, & explicatæ fuerint, undè ex laudabili, & de experientiæ robore erutâ philosophiâ, sterilis philologia, & verborum fastus ortum duxit: quantum verò hæc lubido loquendi, colloquendi, & obloquendi profecerit, testatur illa Medicina quæ citra Philosophiam Hippocratis exercetur. Et quemadmodum Laudablis sapientia Medica usum in se incomparabilem promittit, ita summus Medici, aut ad veram artem Medicam adspirantis labor & conamen esse debet indefessum, ut non tantum eandem rectè & solidè cognoscat, & agnoscat, sed subindè pariter acquirat, ut omnium fructuum & utilitatum exinde emanantium particeps fieri, & perpetuus constans possessor esse queat. Turpis vero est illa Philosophia, quæ tropicis magis Laudibus, & dictionum exaggerationibus turget, cujus frons calva, vultus austerus & sordi-

dus

dus, oculi ambitiosi, os mendax, pectus gratuitis opinionibus turgidum & squalens, abdomen fecibus superstitionum oppletum, pedes labiles, titubantes & inconstantes sunt, hæc enim minime ἰσόθεον reddit Medicum, sed communi hominum opprobrio & offendiculo exponit: quæ verò rerum suarum certa, integra, constans, ubique cohærens, sincera, solida & â communi loquacitate aliena est, illa certè spontè & dextrè summam felicitatem Medico spondet & promittit: *quæ si quis elinguis usu discreta bene novit, hunc aliquanto maiorem Medicum futurum, quam si sine usu linguam suam excoluerit; Morbi enim non eloquentiâ, sed remediis curantur,* ut solidè *Celsus* eloquitur. Tantus profectò abusus reperitur in Medicinâ, ut Philosophia pro ornamento & fugitivo splendore non raro assumatur, neque ad illam cognitionem purgationum in vita utilium & necessariarum applicetur, sed quæ temerariâ quandoq; & superfluâ eloquentiâ, verborum elatione, ac lenocinio, & quas Hippocrates sophisticas argumentationes increpat, principiorum domesticorum applicatione gloriatur & superbit. Hæc est nata & germana suppostitiæ & spuriæ Philosophiæ, quæ factis & experientiæ contrariatur, quæ φρονεῖν accelerat & incipit, ante usum seu experientiam, sive ad veterum, ipsius divi senis, Galeni & Valeriolæ monitum, ante cognitionem *morbi & hominum naturæ atque speciei, ætatis, privati etiam moris, quem ἰδιοσυγκρασίαν vocant, regionis, temporis status, & cæterorum quæ ad morborum curationem necessaria sunt.* Hæc philologia quantum detrimentum sapientiæ Medicæ conciliet, brevibus & in compendio vix eloqui potest, ut tantum aliqua hinc indè tangere, & artem Medicam successivis vicibus âb ejusmodi, abusibus vindicare, defen-

ſendere, repurgare, & ſuæ integritati reſtituere, meritò de ſalute & famâ Medicinæ ſolliciti, allabarent & cooperentur. An non talis Philologia, aut rationis & elocutionis Rhetoricæ ſtudium, experientiæ præpoſita, multis tricis potius & ambiguitatibus in artem Medicam reptantibus, viam & occaſionem ſubminiſtraverit, haud dubitandum eſt, ſiquidem prudens therapia hujus morbi faciem detegit & develat. Tam diffuſa verò & extenſa hæc ſentiendi, & loquendi libido eſt, ut quandoque recurſus deficiat, & applicatio ſolida omnem reliquam opinionum farraginem & apparatum deſtituat & fruſtretur, ut unicum illud ſubſidium adhuc præſtò ſit, in fine tale tentamen offerre & commendare, quod neque crudius opinioni, neque craſſius experientiæ repugnat, imò, quod neque theoriæ neque praxi notorium aliquod & conſpicuum commodum, præjudicium aut nocumentum (ut opinatur) conciliare poteſt; Interim ſub indifferentismo tali multas æquivocationes involvit & & continet. Quæ verò cum ſolidæ arti Medicæ minimè veram ſapientiam, utilitatem & æſtimationem afferant, ſed eandem conjecturis, ſpeculationibus & experimentis oppleant; Ita ſanè convenit hoc negotium paulò exquiſitius & providè magis inquirere, pertractare, & verum ſtudium Medici circa offendicula talia deſignare. Hinc de præſenti utilem illam materiam de *Indifferentiſmo Medico*, ſive de OFFICIO MEDICI CIRCA ADIAPHORA tam ſecundum ductum rationis, quam experientiæ verum conſenſum, explicandam ſuſcepimus.

Quod conamen, ut in benigniſſimi Dei honorem, proximi verò emolumentum cedat, & noſtræ intentionis verum ſcopum attingat, eſt, quod humillimè exoptamus.

§. I.

§. I.

CUm de *Indifferentissimo Medico, & officio Medici circa Adiaphora* disserere constituerimus, pauca quædam, antequam rem ipsam pertractemus, de vero *sensu & autoritate indifferentissimi* prælibanda erunt, præmissâ modestâ excusatione ipsius Thematis, & applicatione ad propositum nostrum. Præbuit nobis occasionem pro hâc materiâ condignè pertractandâ *Hippocrates*, qui in *lib. de flat.* Medicinam prudenter & solidè explicat, *quod sit πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις, additio & subtractio, & eorum quidem quæ abundant, subtractio, eorum verò quæ deficiunt additio*; subjungit statim caracterem boni Medici; *Qui verò istud optimè facit, is optimus Medicus existimandus est; quique plus abest âb eo præstando, is plus in arte Medica deficere censetur.* tam solicitè ille suum cuique tribuit, attendit, & commendat, ut illis, qui talia probè observant, præmium laudis constituat; hanc Medicinam verò tam prudenter distinguit, ut abundantiæ subtractio, & defectui additio inserviat, quos actus minimè confundit, aut inter indifferentes collocat, sed ex justâ & convenientè horum administratione optimum Medicum dijudicat, & commendat; huc facit illud *Celsi* testimonium, *de veter. Medicinâ: non enim quidlibet,* inquit, *antiquiores viros ægris inculcâsse sed cogitâsse, quid maximè conveniret, & id usu explorâsse ad quod ante aliquâ conjecturâ ducti essent*: Utrique vero hi viri, de re Medicâ optimè meriti, tam serio inculcant, quod in arte Medicâ non conveniat, quid pro quo tentare, sed ita exquisitè suis rationibus indicationes jungere ne error obrepat & artem Medicam confundat. Tam implicata verò est non nunqam Medicina, ut in morbis, quos *Hippocrates ἀφανεστάτους καὶ χαλεπωτάτους obscurissimos & difficillimos appellat, opinionem magis, quam artem exerceat;* iisque tali

 curâ

râ & medelâ ſubveniat, quæ ſi non poſitivè juvare, attamen nocere nequeat, aut non debeat, & *quæ ſi ad experientiam deſcendit*, dicit *Baglivius*, *vel per jocum imitatur naturam, vel ex paucis experientiæ manipulis, ad axiomata generalia, intempeſtivè transſcendit, & âb his potius, quam â Phœnomenis ſedulo detectis ad cauſam latentem argumentatur*: Hæc argumentatio ſi fida, vera, & integra haud deprehenditur, tamen aliquid agere imperat, ne patientem deſtituat, & Medicinam, ut mancam, imperfectam & incertam aliorum riſui & ludibrio exponat: Inde oriuntur illi indifferentismi inter Medicos cordatiores, qui dum patientem infido aliquo tentamine aggredi recuſant, tamen eundem non penitus deſerunt, ſed analepticis, nervinis, corallinis, perlatis, & fixis antimoniatis tractant & inſtruunt, ex talibus ſicuti moderatiora ſeliguntur, ita notabile quoddam nocumentum inferre non judicantur: Hinc illa formula inter plebem jamdum inſoluit hilffts nicht/ſo ſchadts nicht; an verò cum tali medelâ abundantiæ, ſubtractio, & defectui, additio ſubjungatur, vix credo, verum rectius, multa exindè dubia & ambiguitates, tam in diagnoſi, quam prognoſi, & therapiâ occurrunt & inſoleſcunt. Hinc minimè titulus diſputationis noſtræ ad metaphyſicam extendi debet; neque noſtrum conamen irritum & inutile reddet objectio illa, quod neque veteres, neque recentiores de tali materiâ unquam ſcripſerint, aut diſputaverint, & quod adeò ut novum & inauditum quid, ſcientiæ & arti Medicæ conſulere & inſervire nequeat; cum econtra antea tradita applicatiò dicti Hippocratici ad noſtrum propoſitum, autoritatem non novitatis, ſed antiquitatis clarius deſignet, & ipſa explicatio non niſi uſum realem practicum promittat & offerat, qui ex cognitione ejus quod ſecundum rectam rationem fieri debet inclareſcit & profluit.

§. II.

§. II.

Circa verum sensum *Indifferentismi*, dicimus quod *indifferens* nil aliud sit, quam quod neque *bonum*, neque *malum* in se est, interim per *accidens* utrumque fieri potest: *Indifferentismus* est nobis actio in se neque bona neque noxia sed in *specialiore usu* & *applicatione*, per *accidens* scilicet, ad utrumque tendit & inclinat: agunt de hâc materiâ paulò frequentius Theologi & Philosophi, speciatim moralistæ, sed testatur etiam ipse usus rerum inter alios, quod extra horum forum, indifferentia, & indifferentismus passim occurrant; illi cum in decidendis indifferentismis & acurati, & solliciti esse soleant, ut applicationes sinistræ, vitia, errores, & peccata præoccupentur, & tantus ejusdem usus doceatur & exhibeatur, ut unicè ad bonum, minus vero ad malum & sinistrum effectum deducatur; interim utique constat, quod malè moratus, & ad mala de natura magis tendens animus hominum hunc indifferentismum, & adiaphora communiter ad noxia, prava, & sinistra deferat & dirigat; ità in medico foro non tantum multa adiaphora occurrunt, sed tantus etiam eorundem abusus passim deprehenditur & assurgit, de quo effectus & finis testantur, quod in indifferentismo insignis titubatio & æquivocatio respectivè ad multiplicem scilicet usum lateat, & quod adiaphora, si non semper *positivè*, tamen multis vicibus *privativè* noxam, & errores pariant. Elegans est locus, quem de *medicinâ* in *lib. de arte* profert *Hippocrates*, & qui certo modo in nostram rem trahi potest; *neque verò magis*, inquit, *quæ offenderunt, quam quæ profuerunt, artem esse comprobant. Siquidem hæc quod rectè adhibita fuerint, profuerunt, illa verò ob incommodum eorum usum nocuerunt, quamquam ubi rectum & pravum suis finibus circumscribitur, quis hoc artem esse non*

existimet? neque enim artis nomine istud donandum existimo, in quo neque rectum, neque pravum inest: At ubi utrumque adfuerit, quis non hoc ex arte potius, quam sine arte effici fateatur? in quo loco ex verâ arte eliminat illud, in quo neque pravum neque rectum inest, si verò utrumque exoriatur, illud arti imputat, quasi talis Indifferentismus, quando aliquem *effectum* sortitur sive bonum sive malum, ad artem referendus sit, ut non minus Medicina adiaphora talia includat & contineat, sicuti aliæ disciplinæ: & hic est sensus simplicior Thematis nostri, qui in applicatione magis elucebit.

§. III.

Illa vero est in hodiernis maxime temporibus sors, ut illæ res, quæ *autoritatibus* ornari possunt, magnum applausum & æstimationem recuperent, quid quod eo devenerê mortalium ausus, ut quando unum aut alterum vel longissimè etiam petitum assensum allegare queant, scientiæ, & peritiæ suæ abunde satisfactum fuisse, communiter credatur; quod verò ex indifferenti ejusmodi ad autoritates provocatione multæ una delusiones & frustrationes oriantur, testatur quotidiana etiam experientia: Hoc ipsum meritò de indifferentismo medico prædicari potest, quippè qui integritatis suæ firmitatem hinc indê ex autoritatibus suffulcire contendit; ut adeo minime ignorantiæ & temeritatis argui fortè debeat. Quem latet fortè illud compendium indifferentismi quod *Celsus* communicat? *satius est*, inquit, *anceps experiri auxilium, quam nullum*, quo dicterio hinc indè tantam audaciam conciliavit, ut ad illud adiaphorum multi, tanquam summa auctoritate suffulti, provocent, & ex autoritate veterum, illud suadeant & imperent: cui verò in contrario

resi-

resistit illud *Hippocratis* quod in *lib. de fractis* dicit: *qui nihil in consilium adhibent, plerumque nihil peccant*, & præ illo ancipiti remedio, satius esset tutissimum & certissimum seligere, quo non peccatur, aut error committitur, qualem Medicum *vehementer laudat Hippocrates in lib. de priscâ Medicinâ.* Offert sese in nostro negotio latissimus praxeos Medicæ & experientiæ campus, in quo contradicere absurdum & temerarium reputetur, quando tot exempla & documenta hujus indifferentissimi cum maximis laudibus alibi efferuntur, quasi in hoc & in illo anceps remedium tam nobilem effectum edidisset, ut secundum communem formulam felicissimè curatus fuerit æger: sed hæc adiaphora, & titubationes, aut incertitudines jam ipse plebs scit, quæ, quando Medicum in aliquo morbo vero auxilio destitutum animadvertit, præcipuè si paulo diutius morbus patientem detinuerit, medico quasi consilium illud tacitè præbeat: Er möchte doch dem Patienten ein Artzney verschreiben / aus der man sehen könte ob die Kranckheit zum leben oder zum todt ausschlage. Tam intricata est auctoritas indifferentissimi, ut verum Judicium de eo formando mihi illud Senecæ arrideat qui in epist 82 dicit: *Indifferens nihil gloriosum est, nihil indifferentium* (quorum aliqua nominat) *per se gloriosum est*: licet hæc ad moralia adiaphora pressius applicet, non tamen hujus auctoritatis firmitas in Medicinâ deerit, quando omnes errores & ἁμαρτήματα Medicus evitare debet, quæ facillimè & liberrimè ex illo indifferentissimo enasci solent. Et hæc auctoritatis provocatio non tam in arte Medicâ valet, verum & in scientiâ & cognitione, ut passim licentia speculandi & theorias formandi, quasi dono data professio existat, modo in experientiâ & arte Medicâ con-

venire liceat, & deceat; huius rei autoritatem allegare ſuperfluum eſt, quàm ipſa comparatio Hypotheſium Medicarum, & nonnunquam notabilis elenchus per præcipitantiam aut feſtinatam ſinceritatem inſertus, obſignare poterit. Unde ad ipſam ſpecialiorem explicationem, indifferentis actûs in Medicinâ, & officii circa indifferentia progredimur.

§. IV.

Cum *experientia* ſine ratione ſit quaſi devaſtatum domicilium, complementum ac fundus audaciæ & temeritatis, ut Pandoræ pyxis, ex quâ, velut ex aliquâ lacunâ, multi errores & inevitabilia nocumenta erumpunt & profluunt; *Ratio* verò ſine experientiâ ſpeculum phantaſiarum & gratuitarum opinionum exiſtat, ita utrumque iuſtè & dextrê, ſolidè & ſincerè connectere omni modo convenit: illa præit, hæc ſequitur, illa docet *quid, quando, ubi fiat:* hæc, *quomodo, unde, cur* fiat: illa *effectus*, hæc vero cauſas eorundem explicat. Conveniens itaque videtur circa experientiæ declarationem, initium formare & rationis poteſtatem ſubiungere; cum verò generaliora quædam ante ſpecialiorem tractationem de rationis indifferentiſmo proferre neceſſitas poſtulet, hanc præmittemus, ut in experientia conſtet, an talia adiaphora theoretica, praxi & experientiæ adæquatè & iuſtè congruant. Maximum verò rationis conamen & ſollicitudo eſt, ut Medicinam â conjecturis vindicet, liberet & repurget, ne ille diſſenſus Theoriæ & praxeos Medicæ in vulgi notitiam usque devolvatur, adeoque Medicina infirma, incerta, audax, experimentalis inter rudiores audiat, & hinc inutilis, inconſulta & nociva prædicetur; non deſunt hujus offendiculi teſtimonia, quando

ſophiſtæ

ſophiſtæ olim Medico nil turpius denotari poſſe, aſſeruerunt. Neque tantum Medicinæ famam conſervare intereſt, ſed etiam ejusdem dignitatem & utilitatem, quæ minimè per conjecturas, ſed ſolidas rationes, & exquiſitam, veram ſcientiam comparatur; unde enim præſtat ut medicus tam in ſcientiâ, quam peritiâ rerum ſuarum certus, firmus & conſtans ſit: Neque tam abſtruſa & obſcura res eſt Medicina, ut, quoniam ſecundum rudem explicationem corporis machinam intueri & introſpicere nequeat, inde non niſi conjecturis progredi debeat, adeoque conjecturali Theoriæ, conjecturalem praxin ſubordinet, nudis conjecturis curet, & per accidens quandoque bonum effectum eliciat, ut mirum eſſe minimè omnium debeat, tot, tantasque fallacias in medicinâ frequenter occurrere, ſiquidem ipſe Hippocrates cordatè profitetur: *quod medici fallantur, cum morbi cauſam ὀυκ ἀτρεκέως non exacte*, non exquiſitè, non fideliter inveſtigant, ſed dubii , ambigui, incerti, & titubantes ſunt. Tam intricata inquam medicina non eſt, ut licet clarioribus oculis motus in corpore, operationes, & partium actuationes perſpicere non valeat, eo ipſo omnibus ſubſidiis rationem ſolidè applicandi privata & deſtituta ſit; modo in hiſtoriâ medicâ, effectibus & productis, certa ſit & firma. Certè benignisſimus Creator mnimè occultavit, *motus*, *ſucceſſus* & *ordines* ad vitam & ſanitatem maximè utiles & conducibiles, neque natura tam ſecretam ſe gerit, ut ipſos motus & effectus eò neceſſarios quaſi *incognitò* exſerat, ſed quos ſimplicisſimus homo diſcit, attendit, & explicat, er müſte wiſſen was ſeiner Natur nützlich oder ſchädlich wäre / ſeine Natur könne dieſes oder jenes nicht vertragen / inclinire hier oder darzu / helff ſich hier

oder

oder darmit & sic porro , ut talis scientia ex effectibus comparetur, quos ita dicta natura non occultat, sed libere & aperte sistit: Potest insimul præcipuè medicus ad talem integritatem necessarios apparatus ἀτρεκέως attendere, *instrumenta* per quæ tales motus ad effectus ordinari & dirigi debent, cognoscere, methodos in salutaribus & noxiis effectibus discere & comprehendere, successus debitè respicere & considerare, ut itaque secundum hosce respectus unicê ad medicinam necessarios nihil obscurum, nihil intricatum, nihil abstrusum esse queat, modo omnia liberé, tranquillé, proportionaté & simpliciter, non vero turbaté & perversé progrediantur, omnium maxime vero si finem & mediorum applicationes ad finem, prudenter, accuratè, non præjudiciosè neque præcipitanter & confusè Medicus considerat; reliquæ enim contemplationes & rationes quomodo v.g. cor, ventriculus, aut musculi moveantur, adeo directê ad medicinam nihil contribuunt, nisi ad τὸ ἐυ εἶναι eædem requirantur, quas tamen curiosas investigationes neque contemnimus, neque reiicimus, modo sine labe sint, & medicinam confundere non adjuvent. Hisce itaque principalissimè cognitis, quid fiat, & quid salutariter fieri debeat, ratio supervenit, pro inquisitione, cur fiat primò, & deinde quibus mediis, & denique etiam quomodo fiat.

§. V.

Tam provida vero rationis exercitatio & administratio esse debet in Medicinâ, ne ad illa quæ necessaria & utilia haud sunt, prolabatur, & ex opinionibus scientias mentiatur, sed rebus solidis inhæreat, easque condigne explicet: principalissimum vero est, ut ratio adhibeatur in llis rebus quæ re ipsâ seu actu fiunt, non verò quæ *fortè*

aut

aut *facilè*, aut *probabiliter* fieri possunt: undè circa effectuum rationalem explicationem scire expedit, primo *cur* fiant, cur *ita* & non aliter contingant, cur *ita fieri debeant* aut *soleant*, seu in quem usum & finem fiant, an ita fieri expediat, an aliter noceat, & si aliter fiant, an in rectum ordinem, viam & Methodum redigi debeant, ita unius finis contemplatio, cognitio & scientia, ad alterum præcipuum finem progreditur, vel æquales, iustos & salutares motus & effectus conservando, vel eosdem âb aliis inconvenientiis liberando, & defendendo, vel in iustum ordinem redigendo & restituendo. Et hæc est Hippocratis dogmatica & rationalis Medicina, qui singulos motus & effectus summâ attentione & providâ ratione advertit, comparavit, applicavit, & secundum hanc rationem consilia & auxilia subordinavit: huic etiam scientiæ principalissimè medicus invigilare debet, si rationabiliter progredi intendit. Accedit & altera ratio, unde motus, ordines, mensuræ, methodi & progressus dependeant, ut distinguere sciant inter illud quod *absolutè* morbidum & noxium, & quid in morbo salutare & conveniens sit, adeoque per rationem edocti & cum ratione certi evadant, cui subvenire conveniat, & an auxilia medica ad eandem causam commodè pervenire & transferri queant. Ad infimam classem pertinet, ratio quomodo motus tales fiant, & quidem specifica, determinatio motûs in singulis partib9, cui modo ut in therapiâ subvenire si non planè impossibile, tamen difficilè est, respectu corporis per se considerati, ita medico fidam & constantem aliquam utilitatem haut facilè pollicetur, præcipuè si motus eiusdem proportionem, ordinem, tenorem, gradum & constantiam respiciamus,

ſed hæc conſideratio ad amplificationem Theoriæ Medicæ pertinet. Et hæ ſunt illæ generaliores viæ, in quibus ratio ſolida verſari, experientiæ ſe iungere, & veram ſcientiam formare debet; imò in quibus ex maximis conjecturis ſemergere, & ad certitudinem medicam pervenire commodè & fideliter vacat.

§. VI.

Noſtrum propoſitum non fert medicinam conjecturalem latioribus deductionibus depingere, & ex eâdem emergendi ſpecialiorem methodum præſcribere, cum ad ſcopum noſtrum ex dictis progredi ordo poſtulet. An in tali medicinæ conditione indifferentiſmus detur circa *rationem* & *Theoriam* medicam meriro quæritur, & â nobis breviter per affirmationem reſpondetur: præcipuè verò ſub illa explicitâ expreſſione, quod in theoriis medicis innumeri indifferentiſmi deprehendantur, & in modeſtâ explicatione centum & mille adiaphora inveniri queant; omnia & ſingula verò proferre centum & mille paginas poſtulabit; ne verò hæc â nobis tantum dicantur, licebit hujus aſſerti demonſtrationem aliquam ſubiungere. Diffuſa perquam eſt theoria medica, undè qui generalia de medicinâ tractant, non ad unicum negotium ſeſe adſtringunt, ſed plura ſimul pertractanda ſuſcipiunt: hinc diffundimur in plures theorias, ſpeculationes, opiniones & credulitates medicas, in quibus adiaphora vigent. Theoria vera, juſta, ſolida, firma, conſtans, excludit adiaphora, ſed poſitivè explicat quid bonum aut malum, dextrum aut ſiniſtrum ſit, quando, undè, cur, & quomodo tale quid exiſtat: vera Theoria non titubat, nequè prævaricatur, multo minus tam inconſtans eſt,

ut hodie quidquam noxium,cras verò utile prædicet in eâdem causâ,alibi ad indifferentiſmum collocet. Dantur quidem in Theoriâ medicâ varia indifferentia, quæ ita abſolutè medicinam & theoriam medicam non confundunt, ſed quam primum applicatio & progreſſio ad illud quod in individuis fieri ſolet, inſtituitur, non poteſt aliter , quin noxius periculoſus indè indifferentiſmus exoriatur: ſicuti v. g. motus aeris, caloris & frigoris in ſe neque bonus neque malus eſt , & ad adiaphora pertinet, reſpectivè verò aut bonus aut malus fieri poteſt, quando ad individua applicatur, non univerſali progreſſione, ſed ſpeciali æſtimatione ejusdem ſecundum ſenſibilitatem: de hiſce theoria vera aſſerit, quod non indifferenter bona aut noxia ſint, ſub conditione aliquâ demonſtrabili, & non fictitiâ: huc etiam pertinet Pathologia *Salsâ*, quæ minimè indifferenter applicanda, ſine differentiâ ſubjectorum individualium: undê alienum eſt dicere & abſolutè inferre , quod effectus ſpaſticæ & convulſivæ ſtricturæ & contractionis, â ſale ſtimulante, vellicante, pungente, irritante indifferenter dependeat, cum in uno individuo & numerice etiam pluribus aliis ſalinâ diætâ maximè abutentibus, nihil quidquam ſpaſticæ ſtricturæ per totum vitæ ſuæ curriculum ſeſe exſerat, & in aliis parciſſimè ſalibus fruentibus, arthritis, Jschiaticum, nephriticum & hypochondriacum malum inſoleſcat.

§. VII.

Communis eſt philoſophorum regula, *quod unius rei plures cauſæ eſſe queant*, ut neceſſarium non ſit ad illum indifferentiſmum prolabi, & unam cauſam omnibus rebus aſſignare : generalis hic eſt indifferentiſmus,

 in

in theoriis medicis passim obvius, cujus rei testimonia haud rariora prostant: præbuerunt hæc adiaphora haud levem occasionem de dexteritate & soliditate unius & alterius Theoriæ medicæ dubitandi: quandoquê præceps est argumentandi & concludendi libido, ut ex uno fortè aut altero exemplo, universalis explicatio & conclusio formata fuerit: & huc facilè & libere concurrit inconsulta & inconsiderata Physices applicatio & translatio in Medicinam, quando fortè aer in hoc vel illo aliquam alteratione͂ post se traxit, si de hinc in singulis pro mutatione tali inducendâ idem allegatur. Habent præterea theoriæ quædam hanc fatalitatem, ut plures generaliores indifferentismos includant, præcipuè quando una generalior causa singulis effectibus explicandis non satisfacit, ut alias simul, sed nonnunquam æquè generalissimas causas in subsidium ducere, necessitas postulet, quæ quidem inter se invicem explicationem & confirmationem aliquam suppeditare & constituere deberent, sed ut plurimum in indifferentismo subsistunt. Haud enim solers & accuratꝰ scientiaru͂ cultor, in nuda generali explicatione acquiescit, neq; illâ expressione contentus esse solet, quando ad nudas possibilitates provocari solet, sed urget cæteroquin specialiorem, imo specialissimam deductionem & applicationem, maximè verò nexum rationis cum effectibus & ipsâ experientiâ, unde contingit, ex generaliorum causarum applicatione ad specialiores & individuales effectus, hinc inde confusiones & perturbationes enasci, cujus offendiculi mater est indifferentismus. Omnes hæ suppositæ possibilitates pertinent ad indifferentismum: quam facile enim una materia uni noxia, tam facilè alteri innoxia deprehendi potest; ut in verâ

theo-

theoriâ, ubi poſitivè quid decerni debet, non ſufficiat, talium rerum rationes obtrudere, ſub generaliore applicatione, quæ ſecundum individua multas exceptiones, dubitationes, fruſtrationes & ambiguitates includunt: undè rectè *Hippocrates* in libro *de priſcâ Medicinâ* monet: *eas cujusque rei cauſas exiſtimare oportet, quæ quidem cum adſunt, hoc modo provenire neceſſe eſt, & quibus in aliud temperamentum commutatis, ceſſare.* & paulò inferiùs; *quod ſi univerſæ hominum naturæ infeſtus eſſet, omnibus noceret. Quod certè* (talem videlicet indifferentismum) *minimè facere convenit. - - - Et qui hæc ſingula, quemadmodum ſe ad hominem habent, ignorat, is neque quæ ab iis proveniunt, cognoſcet, neque iis rectè uti poterit.*

§. VIII.

Adiaphora Theoretica tam malæ itaque fidei eſſe declarantur, quod medicum uſum inſigniter fruſtrentur & deſtituant, undè vera eorundem cognitio eſſe debet in Theoria, ut hæc ab iisdem quavis prudentiâ liberetur. Pertinet verò deſuper ad generalem indifferentismum generalis conſideratio *motuum*, in œconomiâ animali obviorum, quando ſine ſolidâ diſcretione ad ſingula individua transferuntur: ejusmodi generalis conſideratio motuum eſt illa abſoluta phyſica motuum progreſſio, quæ ſine iuſto *ordine*, *directione* & *applicatione* ad *fines* & *effectus* convenientes & neceſſarios, decurrit; uno nomine adiaphorum eſt *macrocoſmum* ad *microcoſmum ſimpliciter* comparare: cum omnis motus ſimpliciter phyſicus ad ſyncriſin & diacriſin partium *fortuitam*, & accidentalem tendat, animales verò motus ſub ſpecificâ determinatione, compoſitione, ſtructurâ & electione adminiſtrentur. Illi nude communicati-

va tranſeunte progresſione decurrunt de materia in materiam, *ſine ordine, proportionato gradu, ſine fine & ſcopo;* hi verò ſub *certâ, conveniente, proportionatâ* (quæ *ſtatica* appellari ſolet) exquiſitâ, adæquatâ, tempeſtivâ, ſufficiente, ordinatâ applicatione, ad partium habilitatem & finium per debitos effectus conſecutionem, determinantur; in quibus quippe circumſtantiis ingens differentia occurrit: quod ſi itaque hi motus ita ſimpliciter comparantur, magna confuſio & inæqualitas prodit. Hoc ipſum ex primis corporis animalis rudimentis iam innoteſcit, quæ minimè ut fruſtum phyſicum & acervus materiarum fortuito talem figuram aſſumens, explicanda ſunt, ſed in quibus jam reſpectus æqualitatis inclareſcit, quid dextrum, quidve ſiniſtrum, quid primum, quid ſecundum & ſubalternum, quid anterius, quid verò poſterius, quid ſuperius, quid verò inferius, quid exterius, quid interius, quid curvum, quid rectum, quid craſſum, quid tenue, quot, quomodo, quando, cur, ubi &c. tale quid eſſe debeat, & eſſe conveniat: hoſce inquam reſpectus, quis commodè ad indifferentiſmum motuum referre non poterit? quando ſimpliciter *phyſicis motibus* explicantur, illuſtrantur, & obtruduntur: longè enim alia in œconomiâ animali eſt motuum progreſſio, quæ certum ſemper & ſpecificum finem, concoctionis, digeſtionis, præparationis, ſangvificationis ita dictæ, nutritionis, depurationis, ſecretionis & excretionis includit, & hic finis in vitâ & ſanitate eſt perpetuus, ad *eſſentialia* vitæ directè neceſſarius, non verò *fortuitus* aut *accidentalis.* In eo quidem illi motus conveniunt, quod in ſuâ eſſentiâ non ſint diſtincti, ſed quod differant ſecundum accidentia, ſecundum partes & materias, ordines,

ſuc-

succeſſus, gradus, proſecutiones, directiones, ut hoc quidem reſpectu motus accidens corporum appellari queat, ipſa verò actio, id eſt hujus motûs applicatio ad effectus & fines, non accidentalis & fortuita vocari debeat.

§. IX.

In theoriâ Medicâ occurrit adhuc alius generalis indifferentismus quoad *materiæ conſiderationem*, & primo quidem in *univerſali habitu corporis*, deinde *Particulari conſtitutione partium*: quoad *primum*, grande illud eſt adiaphorum, corpus humanum i. e. corpus præter animam rationalem, cum vitâ præditum, & cum quo ſenſatio adminiſtratur, (diſplicet enim illa explicatio, quâ corpus, vivum & ſentiens per ſe prædicatur) diverſis aliis corporibus aſſimilare, & ita indifferenter ſecundum talem allegoriam corporis qualitates explicare; quando videlicet corpus vitale, planè diverſis corporibꝰ, quoad habitum & quoad accidentia diſcrepantibus comparatur, & ex tali aſſimilatione diverſa prædicata & theoremata formantur: claudicant ſanè non raro talia ſimilia & comparationes, quæ toto cælo quandoque manifeſtè diſtant: certè egregiè & vere Baglivius de eiusmodi analogiis aſſerit: *argumentatio à ſimili, ſicut facilior omnium eſt, ita ſi debitè non inſtituatur, cæteris omnibus fallaciores deducit concluſiones, nec aliundè medicorum in inquirendo impatientia tam aptè deducitur, quam â falſis ſimilitudinibus, quibus illi tum in curandis morbis, tum judicando de iisdem tantopere indulgent; ſimilitudo ut perfectè concludat, verſari debet inter res ſub eodem genere poſitas, ut inter plantas & plantas, mineralia & mineralia, viventia & viventia, & ſic deinceps, ut ita poſſint ſingula unius rei attributa verificari de aliâ cui aſſimilatur, aliter*

con-

conclusio erit imperfecta, nec per sufficientem partium enumerationem; Elegans hic est locus, undè eundem hic allegare, dignum iudicavi. Quam indifferens enim est mixtionis animalis comparatio, cum mixtione, ferri, stanni, cupri, vitri, aut structuræ & texturæ corporis animalis, cum frusto metalli, terræ, glebæ? ad Rhetorica magis & metaphorica talia pertinent, neque quidquam illustrant, multo minus demonstrant; unde haud infrequenter subsumptiones & argumentationes in ejusmodi assimilationibus claudicant, quæ ita indifferenter habitum corporis animalis non attingunt (de *essentiâ* enim materiæ in physicâ nihil intelligimus, cum sensum humanum & captum fallat) multo minus ita indifferenter alterant, & commutant: sistit sese hujus assimilationis infirmitas tam in simplici ratione, quæ contraria componere, & comparare non erubescit, ut æqualitatem analogicam admittat, deinde ipsâ experientiâ, quæ manifestis indiciis hujus analogismi fragilitatem obsignat, ut ex ejusmodi indifferentismo colligi non debeat, sicut salinum aliquod principium sese ad ferrum, cuprũ, aut aliud metallum habet, ita se ad corporis humani aut animalis mixtionem habere solet: id quod experientiæ insigniter contrariatur. Profluunt talia sophismata crudiora ex illo indifferentismo generalioris *assimilationis*.

§. X.

Offert sese altera illa particularis partium analogia, quæ huic indifferentismo insigniter favet: instruitur hæc assimilatio quandoque secundum figuras pororum, in quâ quidem in recentioribus temporibus hinc inde aliqua moderatio & modestia adhibetur: invenit talis theoria insignem auctoritatem in *Hippocrate*, sed

tam

tam accuratam & ſolidam, ut ad alias curioſas ſpeculationes ſalvo ſenſu hippocratico trahi non queat: Extat locus notabilis *in lib. de priscâ Medicina*, in quo figurarum conſiderationem ſecundum *capacitatem, cavitatem & latitudinem*, deinde quod *arctationem anguſtiam & contractionem* reſpectu partium ſolidarum & fluidarum, optimè explicat: nullam hic certam & infallibilem pororum figuram, neque triangularem, neque quadrangularem determinat & indicat, ſed talis ulterior figurarum denominatio ad adiaphora pertinet: tam inconſtans enim in hoc negotio illa theoria eſt, ut certè partium figuras explicare non valeat, cum vero cum figuris negotium perfici debeat, tam indifferenter ad lubitum conceptibilem aliquam figuram deſignet, hinc moderatiores theoretici, obſcuriſſimam & determinatu difficillimam eiusmodi analogiam prædicant, qua æquè minus conſtanter & fideliter inniti liceat, ac aliis indifferentiſmis: adiaphorum eſt illud generale theorema, quod facilioris quidem ſpeculationis eſt, ſed obſcurioris & difficilioris demonſtrationis & applicationis, quando ex indifferenti fingendi lubidine, tales pororum figuræ declamantur, & proclamantur: indifferentiſmus nihilominus ibi occurrit, licet differentiæ pororum fingantur, cum ſi non exactè hæc theoria demonſtrari queat, tamen quid pro quo circa ſpecificam hanc configurationem proponatur.

§. XI.

Non placet ad ſpecialiora progredi, ſufficiant hæc ſchemata produxiſſe: illud adhuc addendum eſt circa rationis negotium in Medicinâ: cum nexus rerum, genuinum & optimum indicium & documentum

 veri-

veritatis & certitudinis existat, ita ejusdem defectus mancam, incertam, imperfectam & fictitiam reddit theoriam, rationes enim extra cohæsionem cum effectibus sunt Theoriæ scandalum, & rationes luculentam connexionem in experientiâ Medicâ non obsignantes, sunt Medicæ artis impedimentum & grave offendiculum: quilibet interim certitudinem medicam affectat & anhelat, adeoque quilibet hunc nexum accuratè observare & prudenter formare debet, si non magis conjecturis & frustraneis opinionibus superbire gestiat: est verò in Medicinâ tam rara avis est hæc connexio, ut passim theoriam aliam, alibi aliam praxin conspicere, non arduum, laboriosum, aut difficile sit; ne verò crudioris Empiriæ argui possit Medicina, hinc indè corrasæ generaliores rationes nonunquam theoriam aliquam constituunt, ut multa quidem dicantur, sed ex longè alieno capite confirmentur, & praxis longe aliter instruatur. Quoniam verò rationalis esse debet medicina, ita formantur quandoque rationes, vel nimis curiosæ, adeoque crassissimos effectus proxime non ferientes, explicantes & connectentes, vel alienæ, quæ neque iisdem effectibus positive conveniunt, neque directe quidem contrariantur, vel penitus contrariæ, quæ âb ipsâ veritate experientiæ apparenter discrepant: singula verò talia profluunt ex illâ indifferenti philosophandi, fingendi, speculandi, imaginandi libidine; ne penitus medicina rationibus cassa & exuta sit: profectò non desunt cordati medici quidam, qui simpliciter contestantur, quod ejusmodi theoria non in commodum artis, sed in ornamentum Philologiæ vergat, & quod ex ejusmodi rationibus minime experientia juste instrui

& veri-

& verificari, neque praxis cum eiusmodi rationibus confirmari queat, hinc contingit, ut vulgo tantum satisfiat, quædam de salibus scorbuticis, de catarrhis salsis, de sale intra cutem & carnem morsicante, de obstructionibus tenerrimorum vasculorum, de acrimoniâ sangvinis, aliorumque humorum, & de stimulatione, arrosione, & irritatione, de debilitate nervorum, de malignitate materiarum, & si odiosum & otiosum non esset, de multis aliis præfari & occinere.

§. XII.

Et hæc non gratis tantum allegavimus, sed certo scimus & audivimus, sub illâ sedulâ commentatione & commendatione, ne praxis confundatur, cum ejusmodi opinionibus, sed sedulo ex experimentis providis informetur & stabiliatur. Interim ejusmodi opinionibus & rationibus haud ita absolute veritatem suam de negamus, modo non indifferentismus in iisdem & cum iisdem committatur, alias multis erroribus proximam viam præmonstrant: non enim convenit tantum aliquid in aliquâ materiâ sentire, sed certitudinem & soliditatem veram inferre. Tam spatiosum verò est hujus indifferentismi negotium, ut alibi in theoriâ una alteraque non nisi salium efficaciam, quod & quomodo corpus animale lædere queat, explicatam & applicatam deprehendamus, sub illo subalterno adhuc indifferentismo, ut in Cephalalgiâ, Hemicrania, arthritide, hæmoptysi, phthisi, hypochondriaco, hysterico malo, nephritide, podagra, colicâ hæmorrhoidali, certa, specifica, sed nescias, quæ certa & specifica salia accusentur, ita indifferenter verò, ut modo specificum certum sit, & pungat, morsicet, mordeat, rodat, fre-

mat, vellicet: qualis indifferentiſmus cum aliis opinionibus ac rationibus medicis paſſim committitur, quando ſine reſpectu temperamenti, ſeu habitus, ætatis, regionis, morum, conſvetudinis, & diſpoſitionis hæreditariæ, eædem indifferenter applicantur, quas tamen diſtinguere, & cum iudicio applicare docuerunt veteres prudentes Medici, maximè verò Hippocrates, quem recentiores cum modeſtiâ & prudentiâ ſequi accuratè & ſolerter ſtudent & allaborant.

§. XIII.

Meretur providam interpretationem illud *Hippocratis* pragmaticum quod in *lib. de vet. Med.* allegat, quando de ſalibus ſermonem habet, quippe qui locus tanquam ſummum fundamentum Pathologiæ Salſæ hinc inde produci ſolet: dicit *Hippocrates*: *in homine ineſt & amarum & ſalſum, & dulce, & acidum, & acerbum, & inſipidum, aliaque ſexcenta*: (ſed non æqué talia Salia ſexcenta aut ſpecifica; adſunt etiam inſipida) *quæ pro copiâ & viribus* (NB. aurea hæc ſunt verba πλȣτοίας, δυναμίας ἔχοντα) *varias habent qualitates* (ſed non ſemper morbitas) *& hæc quidem mixtione & mutuâ contemperatione* ȣ̓́τε φανερά ἐςὶν *neque conſpicua ſunt*; *neque quemquam moleſtia afficiunt*; *at ubi horum quidquam ſecretum fuerit, & per ſe extiterit*, (non ἢ aut, ſed ϗ &, tanquam ſub copulâ, ubi ſecretum fuerit, & ſimul aut una per ſe extiterit) *tunc & conſpicuum fit, & hominem moleſtia afficit.* Primo ex hoc dicto evinci non poteſt, quaſi Hippocrates dixerit, quod in ſingulis aut plurimis affectibus talia ſalia pro copiâ & viribus adſint, deinde quod non ubique, neque familiarius ſecreta & per ſe proſtantia adſint, ut in omnibus ſubjectis & individuis conſpicua ſint, & homi-

nem

nem molestiâ afficiant;tertio injungit, quod si horum quidquam secretum, & per se existens, tunc conspicuum sit,tunc etiam simul hominem molestiâ afficiat, non prius aut maturius,quam ubi fuerit secretum,neque ho csolum, sed ubi etiam,&, καὶ per se extiterit,tunc verò proximo inevitabili consectario conspicuum fit,& denique quod ultimum est, & ad nostrum negotium facit,hominem molestiâ afficit: Hæc si applicentur ad illum indifferentissimum Pathologiæ Salsæ, ex auctoritate Hippocratis seriò ab auctoribus & patronis hujus Theoriæ declamatum, judicioso facilè sensum divi senis commendabunt, & an justè & convenienter pro ejusmodi adiaphoris allegentur, declarabunt. Illud adhuc addimus, quod latiori deductione circa hanc specialem materiam,quam exempli loco allegavimus, opus haud sit, cum generaliori nostræ explicationi satisfaciat, & lumen addat: reliqua verò in theoriis circa generaliores ejusmodi causas & adiaphora deducere & applicare, neque tempus, neque propositum fert;possent verò, si exactior occasio talia latius explicandi se se offerret,& permitteret,centum,imò mille ejusmodi indifferentissimi designari, quò supra iam tum provocavimus, an verò ejusmodi opiniones, ex quibus theoriæ nonnunquam formari solent, non ad indifferentia pertineant, quia ita indifferenter ex indifferenti auctoritate,ratione & applicatione formantur, vix dubium esse potest,quæ adiaphora in experientiâ non alium, nisi indifferentem effectum, minimè certum, dextrum & solidum finem obtinere possunt, & infallibiliter etiam solent.

XIV.

Pertinet præterea certo respectu illud adhuc ad adia-

phora medica circa theoriam & rationem, quando omnes generaliores causæ ubiquè & omnibus effectibus & affectibus applicantur: non tanta esse debet medicinæ servitus ut sese singulis rationibus adstringat, adeoque indifferenter cum iisdem progrediatur, sed ut rationibus convenienter uti sciat, applicando scilicet justas rationes suis causis, & semovendo illas rationes, quæ vel effectui, planè contrariantur, vel nudis tantum possibilitatibus favent, cum quibus positivè nihil demonstrari potest, sed quæ tantum frivolas præsumptiones, & opiniones præbent, quod galli *soupsonner* appellare solent, quando citra veram confirmationem, causa aliqua noxia aut mala præsumitur & reputatur. Insignis verò hic est indifferentismus & deterrimæ confusionis mater. Præstat enim dicere, quæ vera sunt, non æque quæ multa sunt, neque tanto apparatu causarum & rationum Theoriam onerare, sed illa dicere, quæ necessaria & utilia sunt, omnium maximè verò *docet philosophia facere, non dicere* secundum *Senecæ* effatum, id est: non dicere cum inconditâ Philologiâ & rationum confusione, de hoc, illo, alio & sexcentis aliis in unâ materiâ disserere: elegans locus ille est *Epicteti: ecce faber qui peritus artis est non obambulat clamitans, audite me differentem de re fabrili: sed tacitus domum & tabernam conducit, instruit, & operibus se ostendit peritum. Tale tu fac &c.* ejusmodi verò peritiam minimè tam confusa coacervatio rationum efficit aut sustentat, confirmat & illustrat, sed eandem potius destruit, enervat, confundit & turbat; non enim convenit ut semper, ubique aut unice de naturâ, de aëre, æthere, materiâ, nisuum tendentiâ, necessitate materiæ in Medicinâ philosophemur, sufficit si hæc dicamus, quæ maximè vera

ra

ra ſunt pro ſubſtratâ explicatione, reliqua enim philoſophia noxius eſt indifferentismus & artem medicam graviter fruſtratur. Neque ita interpretari volumus, quaſi rationem omnem & ſingulam rejiciamus, & nudam experientiam commendemus, minime, ſed laudamus illam harmoniam, quando facta cum dictis congruunt; hæc verò convenientia neque ſperari, neque expectari debet ex ejusmodi indifferentismo, & cauſarum indifferenti recitatione, generaliore applicatione & allegatione, cum illæ rationes præ omnibus reliquis valeant, quæ phœnomena explicant & recto argumentandi & concludendi ordine demonſtrant, quid factum, quod factum, undè factum & quomodo factum ſit.

§. XV.

Præ omnibus adiaphoris peſſima eſt illa ſpecies, quando in theoriâ rationes tam venales & liberæ exponuntur, ut non æque ad utilem illum nexum rationis cum experientiâ reſpiciatur, ſed ut tantum aliqua theoria formetur, ne planè deſtituta rationibus medicina offendatur: hic inquam eſt generalis indifferentismus & ſimul ſentina errorum & ſphalmatum artem medicam paſſim ingredientium; tam prava vero eſt hæc ſentiendi licentia, ut poſthabitis artis fundamentis paſſim fungus pro cerebro, opiniones pro ſolidis rationibus, phasmata pro ſcientiâ offerantur, obtrudantur, & defendantur: & indifferens eſt animus quandoque ſpeculationibus luxurians, ut modo aliquid dixiſſe, & de re unâ aut alterâ ornatè & curioſè diſſeruiſſe, dignum & ſufficiens eſſe æſtimet: ſi unquam ejusmodi indifferentismi malæ fidei ſymbolum gerunt, ſunt certè in hâc libertate ſecundum beneplacitum non de rebus quæ verè fiunt,

ſed ex cerebro de illis quæ fieri queunt, & quando ita fierent, admirationem mereantur, theorias fingendi, & formandi; aut ſi juſta rationum cohæſio non emineat, illam excuſationem proferendi, poſſe ſufficere, ſi modo aliquid in theoriâ proferatur, multa adhuc in rerum naturâ eſſe abſtruſa & obſcura, non poſſe ſingula in naturalibus progreſſionibus deſignari, quaſi hinc contenti eſſe debeamus, de illis quæ vel frigide vel ſecundum proprium captum & opinionem, **wie man ſichs am leichteſten einbilden kan**/dicta & propoſita ſunt, ſed nonnunquam bonus dormitat Homerus qui talia ita obſcura nuncupata ſimpliciter ad oculum non tam demonſtrare, ſed ſimul nexum & convenientiam cum effectibus & factis non tam formare, quam ſimpliciter etiam deſignare poterit. Malè interim conſulitur medicinæ, cum ejusmodi adiaphoris, quando non res dicitur & explicatur, ſed quid de re dici queat, divulgatur: quando non rationes factorum, ſed rationes rationis fingentis, imaginantis & ſpeculantis proferuntur; & ne deficiat Theoria, magnus apparatus & turma verborum & opinionum effunditur.

§. XVI.

Ne ultra filum propoſiti noſtri excurramus, cum aliqua hactenus de adiaphoris Medicis maximè generalioribus Theoriam medicam ſpectantibus dixerimus ſupereſt ut brevibus etiam *Officium Medici circa Indifferentiſmum Medicum* exhibeamus. Ex traditis hinc inde indifferentismi ſpeciminibus facilè colligere poterit prudens, quid de iisdem ſperandum & exſpectandum ſit, & quomodo medicus rationalis, rationabiliter circa ejusmodi fata theoriæ medicæ verſari debeat, occurrunt multa

multæ auctoritates, quæ pasſim pro horum adiaphororum patrocinio allegantur, & tantæ, quibus repugnare forte non licet (ſed quid non licebit, veritas non auctoritatibus, ſed rationibus vincitur) unde neque veterum neque recentiorum medicina ejusmodi indifferentismis caret; hæ inquam auctoritates ſunt primum offendiculum in medicinâ, quibus quavis prudentiâ uti convenit: maximum vero eſt commodum & ſalutare officium in Medicinâ, non omnibus indifferenter fidem addere, neque nudis auctoritatibus ſuperbire; turpè enim eſt quem authoritates vincunt, & turpiùs adhuc eſt authoritate aliquos vincere velle: Rationes valent & antecellunt authoritates, undè ad veritatem earundem primario reſpicere convenit: deindè evitandæ ſunt quævis curioſitates inutiles & minus neceſſariæ, hæ enim ut plurimum turbant & confundunt reliquam ſinceram explanationem: evitandæ etiam ſunt illæ Philologiæ, loquacitates & confuſiones, quid quod diffuſiones in rationibus: nequè confert, ſingula & omnia in unam rem trahere, adeoque magis miſcellaneam theoriam, quam veram & applicabilem producere. Omnium maximè ad iuſtam rerum conſpirationem & convenientiam reſpicere, eandemque elicere, & proſequi intereſt; hæc ſi in aliquâ theoriâ deeſt, omnem laborem reliquum vaſtum vel curioſum illud fugitivum ornamentum aut rectius fixum detrimentum fide dignum haud reddit, ſed multis juſtis illuſionibus exponit. Unde præterea â multitudine rationum abſtinendum, ſed ad effectus & quid familiariter fieri ſolet ac contingit, ipſo actu reſpiciendum, non verò, an rationes cum uno aut altero effectu congruant, ſed an ſimplicem cohæſionem aper-

tè exhibeant, non latè, non curiosè, non superstitiosè, non præjudiciosè hinc indè petitam & corrasam : abstinendum etiam est âb illâ amphiboliâ & retorsione theoriarum, ne sub inconditâ explicatione eadem dicamus, quæ antiquas fabulas sapiunt, & ne sub multâ deniquè confusione & implicatione, nudis negationibus inhæreamus, aut frigidam illam explicationem & applicationem offeramus, non potest concipi, si tamen possit concipi & via ad verum non tam conceptum sed usum & applicationem simul demonstretur.

§. XVII.

Præterea magnum adminiculum ad veritatem est, ut iudicioso animo attendatur, quid fictitium occurrat in Medicinâ, quid vero reale existat, cum certè multa in adiaphororum serie fictitia & fabulosa occurrant, quippe quæ ex illâ frivolâ fingendi libidine ortum traxerunt: undè prudens theoreticus distinguere debet inter illa quæ ipsi rei essentialia sunt, & quæ sunt adventitia aut spuria & adscititia: hinc non temerè, nequè facilè credendum, qui enim facilè credit, facilè decipitur: præstat ipsam experientiam perpetuo colligere, nequè tantum in rarissimis effectibus connexionem inquirere, sed in familiarissimis & ubiquè conspicuis, ipsi indoliæ genuinis, non turbatis, non corruptis, morbi circumstantiis, iustam convenientiam & applicationem intueri & instituere: habet enim Indifferentismus hoc peculiare phænomenon in altero etiam extremo, quod tantum aliquas & non omnes suas rationes, aliquibus & non singulis unius morbi & genii & typi effectibus & circumstantiis applicet, sed ibi acrimoniam, alibi materiæ necessitatem, nunc structuræ convenientiam, rursus naturæ energiam, denuo particu-

cu-

cularum malam proportionem,& ætheris influxum, in unâ eademque re accuſet, adeoquè meras confuſiones, & multiplicationes entium præter neceſſitatem, proferat & inferat: hinc illud prudentis Medici officium circa ejusmodi rationes eſſe debet, ut dijudicet, unde, quibus rationibus, quâ methodo, & quâ ambiguitate ars medica confundatur; hæc enim inconſtantia eſt indifferentiſmi verum ſymbolum, & turpè eſt de Medicinâ dicere, quod inconſtans ſit, & ita frequenter titubet aut tergiverſetur: hinc reſpiciat quisque certitudinem & veritatem, reliqua quæ extra talem ſcopum continentur, ad quiſquilias pertinent & nugas. Intereſt etiam ut convenienter dignoſcantur hypotheſes in Medicinâ, an ad opiniones & phantaſias hominum pertineant, an ſint privatiores hypotheſes, & ante experientiæ interpretationem & debitam confirmationem excogitatæ: an verô econtra non poſſint aliter, quin cum experientiâ perpetuò ſtent, progrediantur, & eveniant: undè etiam prudens Medicus abſtinebit & evitabit illum indifferentiſmum, ut non contentus ſubſiſtat circa illud, quod forte commode de unâ aut alterâ re dici queat, ſed quid dicere conveniat, deceat, & dici debeat: caveat ſibi quisque âb illa turpi opinione: quia in Medicina multis locis certitudodeficit, ergo expedit tantum aliquid ſentire & credere, licet non ubique cohæreat, neque ubique conveniat: imò excrementum omnis rationabilitatis & rationabilis argumentationis eſſe debet, multas diverſas theorias, in unum magma reducere, adeoque in veritate inquirendâ tam indifferentem ſe ſegerere & præſtare. Neque etiam convenit vel theorias ſingulas tam indifferenter contemnere, ex craſſo illo præ iudicio, quia Medicina

dicina conjecturalis reputatur; vel unam aut aliam temere & pertinaciter non admittere, quia forte recentiores de hâc ratione non garriunt, aut ſpeculari vel unquam, vel rarius ſveverunt: & turpè eſt in theoriis rationes oculis & animo demonſtrabiles, vel pertinaciter non admittere, vel temere negare, propter gratuitam novitatis accuſationem, quaſi novum quid ſapiat; manet interim in hiſce auſibus perpetuus ille indifferentiſmus, quod ſine ſolidâ neceſſitate & ratione firmâ negationes inſtruantur, & ſine iuſta diſcretione & applicatione indifferenter exponantur.

§. XVIII.

In theoriis tam veterum quam recentiorum providus ſit & prudens Medicus theoreticus, ne in indifferentiſmum præceps ruat, tam multa enim paſſim adiaphora occurrunt, ut in indifferenti theoriæ aſſumptione talia adiaphora una irrepant. Quod enim Hippocratis theoriam medicam attinet, attentum omnino, & âb omni ſuperfluâ commendatione & interpretatione liberum animum poſtulat ejusdem labor & ſtudium: haud enim præſtat & intereſt tantum Hippocratem citare, ſed rectè & convenienter ejusdem ſenſum interpretari, & imitari: paſſim enim tot indifferentes explicationes hippocraticæ obtingunt, ex illâ per inſignem abuſum inſolitâ provocatione ad authoritatem Hippocratis aliorumque veterum medicorum, ut quælibet theoria patrocinium ſuum in antiquitate medicâ inquirat, & ut ſperat, & contendit, invenit, offert, obtrudit: unum verò ex omnibus verum eſſe debet, reliquorum multa ad adiaphora pertinent, undè omnium theoriarum tam exquiſitè & accurate indifferenter haud eſ-

ſe

ſe poteſt patronus & oraculum Hippocrates. Imò tam indifferens eſt hinc indè illa ætiologia Hippocratis, ut crimen eſſe nonnunquam reputetur, âb ejusdem theoriâ generaliore declinare: undè quidem ad generaliores ejusdem & Philoſophicas rationes jurare tam indifferenter non licet, ſed præſtat ejusdem theoriam Medicam probè attendere & reſervare, ut certi indè fiamus in eo quid fiat, quid fieri debeat, cur fiat, & ita fieri interſit, quæ longè majorem & notabiliorem uſum monſtrabunt, quam reliquorum elementorum Hippocraticorum explicationes. Recentiorum theoriis ita *indifferenter* ſe ſe concredere, inconſultum omnino eſt & periculoſum: mens hominis quidem ſemper nova appetit; ſunt verò nonnunquam novitates tam mali cenſûs & uſûs, ut præſtitiſſet antiqua rectè didiciſſe, intellexiſſe & applicaſſe: hinc non licebit, in certitudine & veritate inquirendâ, ſpeciem, novitatem, curioſitatem & jucunditatem alicujus theoriæ conſiderare, ſed ſub iuſta diſcretione inquirere, an effectib9, experientiæ, & eventib9 rationes reſpondeant, cohæreant, & conveniant, non una aut altera vice, ſed tam perpetuo greſſu, & vinculo, ut ubiquè applicationem ſuam proximam, veram, diſtinctam & realem, non fictitiam & imaginariam, aut gratuitam theoria inveniat, habeat, & obſignet. Et hæc præter illa quæ jam latius ſupra hinc indè produximus, *officium* Medici circa *adiaphora* theoretica explicant & commendant.

§. XIX.

Alterum eſt ut etiam adiaphora in experientiâ & praxi medicâ, quantum fieri poterit, breviter enodemus: & primo omnium quidem de adiaphoris, quoad

 hiſto-

historiam Medicam dicere conveniet. Dignum profectò est ut historia medica in medicinâ primum doceatur & discatur, ut verè innotescat, quid in medicinâ occurrat, cui rationem & medelam addere & applicare conveniat; quodsi enim in illâ circumstantiâ historicâ *quid fiat*, certitudo & veritas deficit, tunc & theoria & praxis medica miserrima omnium artium & disciplinarum existit, exindè enim cohortes inutilium indifferentismorum, centuriæ irritarum opinionum & chimærarum prognascuntur; ut tædeat, imò pudeat, tantis phantasiis superbire: undè principalissimè considerandum est quid fiat in medicinâ circa vitam & sanitatem, & pro utriusque conservatione, præservatione & restitutione sanitatis; quid fiat secundum & præter naturam, & ordinem naturalem: Inde historia medica conficitur, quæ in multis locis grandia adiaphora includit & possidet, talia inquam adiaphora, quæ ad communem historicam notitiam non pertinent, aut indifferenter excogitata sunt, sive conveniant simplicitati historicæ, sive non, modo aliqua historia formetur: undè mirum esse non debet tot corruptas historias passim florere, & variis indifferentismis practicis patrocinari; quid novi, corrupti, inauditi morbi aliud sunt, nisi certo respectu & certo numero specimina indifferentismi in experientiâ Medica; *novi* morbi, quando anomalicis progressionibus decurrunt, quibus dehinc ex theoriâ variæ causæ, & ex historiâ varii effectus & phœnomena adscribuntur magis quam exspectantur & experiuntur, indè illæ querelæ, der Hr. D. hat so viel ausgefraget / und keines getroffen / imò illæ objurgationes: er muß beßer rathen lernen; quando scilicet multi effectus finguntur, qui tamen in histo-

hiſtoriâ verâ non congruunt; talis eſt indifferentismus circa novos morbos, quos communiter ita appellare aſſolet medicina, illa quæ ad veritatem hiſtoricam non reſpicit, ſed indifferenter hunc aut alium effectum increpat, exſpectat, & qui ſi exſpectationi non reſpondet, pleno ore per craſſum indifferentismum novus morbus nuncupatur & accuſatur: *corrupti* morbi habent præ reliquis ſingulis ratione hiſtoriæ illud peculiare, ut indifferenter explicentur, ſive ſit ſcorbutus, ſive acrimonia ſangvinis, ſive obſtructio, ſive polypus cordis, ſeu inviſcatio nervorum, **wenn es nur einen Nahmen bekömbt/ dabey man es nennen kan** / perinde æſtimatur; Quodſi denique ratione circumſtantiarum & apparatuum plures, ſed in generaliore intentione, executione & fine conſpirantes morbi conveniunt, qui ad unam hiſtoriam referri non poſſunt, neque alias fictitias circumſtantias facile admittunt, & in communia ſumma genera morborum referri nequeunt, indifferenti animo *inauditi* quandoque appellari ſolent: ut habeat medicina excuſationem, cur hiſtoricâ ſuâ notitiâ deficiat, circa præſentem affectum: hanc hiſtoriam morborum accurate explicat *Baglivius*, dum *dicit: Hiſtoria morborum tota quanta eſt, pendet à ſedula & patienti deſcriptione eorum quæ doctus obſervator de morborum invaſione, progreſſu & exitu adnotaverit, & eadem quæ adnotavit ſimplicitate* (non curioſitate) *chartis expoſuerit, nihil addendo de ſuis, nihil de librorum, aliarumque ſcientiarum præſcriptis*, ſed uti paulo ſupra inculcat, *ex ſaluberrimis duntaxat & puriſſimis naturæ fontibus*. Vigent itaque circa hiſtoriam, medicam innumeri indifferentismi, qui veram & genuinam facti ſpeciem confundunt, & ipſi experientiæ reliquæ medicæ damnum

& offen-

& offensionem conciliant. Maximi indifferentismi quoad historiam medicam occurrunt in hæmorrhagiarũ & Febrium nogotio & speciebus, qui effectus si modo in individuis intueantur, & diversæ explicationes de iisdẽ attendantur, facile apparebit, quomodo nonnunquam theoriæ indifferenter, acrimoniam & vellicationem, adeoque effectus ex acrimonia & vellicatione orientes diversimode recitet, ipsam vero historiam affectûs, ratione ortûs, frequentiæ, successûs exitus & eventus multis modis confundat, indifferenter explicet, applicet & exhibeat. Neque interest multum de hac materia eloqui, dum quotidianus usus asserti nostri veritatem & constantiam obsignabit.

§. XX.

Insignis etiam indifferentismus frequenter in praxi medica occurrit, quoad ipsam *methodum medendi*. Est certè justa & prudens methodus, clavis ad arcana medica, ut merito omnes periti & prudentes practici ad methodum praxeos medicæ sollicite & accuratè provocent, eandemque urgeant. Quæ verò medicina veram methodum possideat, ardua est quæstio, & non nihil odiosa, quam decidendam haud assumimus, cum pressius explicationem nostram non attingat: illud verò â nobis non reticendum est, quod multa adiaphora in medicina obtingant, circa methodicam artis tractationem. Quot capita, tot sensus, quot theoriæ, tot methodi, non raro verò etiam plane nullæ servantur: Indifferens theoria infert indifferentem methodum, ni praxis plane â theoria sejuncta sit. Cordatior quidem medicina, quando theoriæ nexũ cum praxi obtinere & invenire non valet, attendit sedulò *genium* morbi & ad eundem ipsam methodum instruit, unde illæ practicæ cautelæ audiuntur: Diese oder je-

jene Kranckheit / leide nicht / daß man Sie so oder anders angreiffe / diese Kranckheit wolle also tractiret seyn. Et ita magis per empiriam edocta, discit, svadet & commendat methodum morbo convenientem. Ex indifferentismis verò Historiæ morbi, plurima adiaphora in methodo occurrunt, ut vel primo *generalia* & *universalia* præmittantur, nescias quandoquè, an etiam talia præmittere præstet, sub indifferenti consilio & tentamine: wir wollen ein gelindes laxans, oder vomitiv verschreiben. Wann irgend etwas in dem Magen oder Gedärmen lieget / si forte! es kan nicht schaden / wann wir etwas vor den Magen oder vor das Hertz zu stärcken verschrieben: sit ita pingatur Rec: confect: alkermes, aut elix. Pr. Par. Es solte nicht undienlich seyn / wann wir es mit einer Blutreinigung anfiengen. Was meint der Herr Patient, wie ihm ein Kräutertränckelein anstünde? Resp. diß muß der Herr Doctor wissen ob es mir nützlich oder dienlich sey! wohlgeredt / fiat, Msc. detur, signetur hertzstärckender und ablösender Kräutertranck. Et quis porro recitabit ejusmodi indifferentismos, circa initium methodi practicæ. Datur alia medicina, quæ ita indifferenter cum Venæsectionibus, alia cum vomitoriis, rursus alia cum purgantibus methodum medendi sub magno indifferentismo inchoat, quandoque sine respectu ætatis, naturæ, temporis, morum, consvetudinum, sensibilitatis, & veri genii morbi, quos tamen respectus *Hippocrates* notanter urget passim in Scriptis suis. Tantum etiam alibi occurrit indifferentismus; ut primò purgare, deindè sangvinem educere, & tertio clysterium dare, in uno morbo & successu indifferenter pro prodromo methodi venditetur

F vin

vindicetur, & sedulò exerceatur, wann eines nicht hilfft/ so hilfft vielleicht das andere / wir wollens probiren. Nequè deest medicina, quæ planè nullam methodum attendit, & pro adsurdâ re declarat, quando Medicus se legibus tam exquisitè & sollicitè adstringere vult: probandum & tentandum esse asseverat. Wir wollen dieses probieren / wir wollen jenes probieren; dieses remedium hat sonst unter meinem Gebrauch kräfftig den Schweiß getrieben/und doch darbey die Nerven gestercket / wir wollens jetzo auch versuchen. Modo laudantur Panaceæ & polychresta, alibi arcana, rursus specifica, cum quibus nonnunquam ita indifferenter praxis exercetur, plurimum sine effectu & eventu salutari. Alius exclamat rursus, eines wollen wir versuchen. Ich habe ein bewehrtes mittel aus unser famimilie, welches meine Frau Großmutter an vielen sehr nützlich befunden / recitantur etiam laudes magnis cathalogis: & quæ passim circa ejusmodi ἀμεθοδίαν occurrunt & indifferentismum practicum notanter explicant & testificant.

§. XXIX.

Non occultandum est illud, quod *Cels. in lib. 3. c. 1. de Medicina* providè *edocet*: *illud ignorari non oportet, quod non omnibus ægris, eadem auxilia conveniant*, & quod alibi dicit, *non eadem omnibus & in similibus casibus opitulantur*. Pertinent hæc dogmata ad nostram explicationem, ubi etiam adiaphora circa remediorum exhibitionem explicare placet. Conspicuus est *indifferentismus practicus* v. g. remedia *antipestilentialia*, *antifebrilia*, *alexiteria*, vel in omni *febre*, vel in omni *subjecto* exhibere, indè fit, ut ejusmodi ambigui effectus non raro ex indifferenti tali usu elician-

eliciantur & eveniant: Occurrunt huius æquivocationis querimoniæ passim; ich wundere mich/dieses remedium hat mich sonsten nicht stecken lassen/ und hier will es doch nicht anschlagen: ich hab sonsten gar viel auf dieses remedium gebauet; dieses remedium ist von diesem oder jenem autore zu diesem affect sehr gelobt. Sed conciliandum etiam est, quod citatus *Celsus in eodem loco dicat: oportet* inquit *itaque*, *ubi aliquid non respondit, non tanti putare authorem, quanti ægrum.* Par effectus obtingit ex indifferenti usu *adstringentium* in hæmorrhagiis, *antepilepticorum*, *antispasmodicorum* &c. ut non raro sinistros effectus conspicere liceat; ubi, quidem sub specialiore illo fine adstringendæ hæmorrhagiæ, adstringens adhibitum fuit, sed sub indifferenti generaliore consideratione modo adstringatur, sine respectu *morbi, motûs, habitûs, impetûs, ordinis, usus, consvetudinis, sensibilitatis* &c. in hisce enim tanquam specialioribus rationibus ille indifferentismus noxius concentratur & inclarescit; Neque omittendum præterea est, cum communis materiæ medicæ commendatio multis frustrationibus & delusionibus scateat, quando unum aut alterum remedium præ aliis efficaciam suam constantius exserit, quod si dehinc illud remedium omnibus subjectis, & omni tempore in eodem etiam casu & affectu exhibeatur, evenit nonnunquam diversos effectus enasci, neque illam suam constantiam ubique in omni usu, individuo, & tempore comprobare; undè hujus remedii virtus in dubium vocatur, certè non aliundè, nisi âb illo crasso & abominabili indifferentismo, quippe qui multis ejusmodi erroribus committendis inservit, cum laudabile etiam remedium, si in justo tempore,

convenienti ordine, certo ſubjecto & aliis neceſſaiis circumſtantiis exhibitum fuiſſet, non alium, niſi laudabilem & ſalutarem effectum edidiſſet: v. g. Laudantur communiter quædam radices acriores, calidæ ita dictæ, aromaticæ, ſubtiles, in febribus, tanquam egregium remedium diaphoreticum, expellens venenum, uti pulvis ex ſeptuaginta radicibus: harũ radicum licet quædam ita abſolutè contemni non queant, ſi verò ita indifferenter exhibeantur, alibi ſudorem largiſſimè pellunt & eliciunt, alibi verò anxietatibus, inquietudinibus, agrypniis & aſphyxiis cum externâ ſiccitate, internâ verò anguſtiâ inſerviunt, cujus rei experientia innumera teſtimonia ſubminiſtrat. Fuit hic indifferentiſmus, qui ex craſſâ empiriâ emanavit, cauſa tantarum fruſtrationum & incertitudinum in re & *materiâ medicâ*, cum remedia, ſi ſuis cauſis, temporibus, ſubjectis, ritè & peritè reſervata fuiſſent, inſigne commodum, & utilitatem perpetuam promiſiſſent & exhibuiſſent: hæ verò diffuſiones & indifferentes applicationes, non aliam niſi mancam, ſterilem, imperfectam, dubiam, fallacem, & inutilem multis modis materiam medicam reddiderunt. Huic indifferentiſmo ſubindè efficaciter inſervit illa multitudo & farrago remediorum & illa frivola ſpes, **wenn eins nicht hilfft / seynd noch mehr verhanden**/ quaſi unum ex hiſce certò auxilium ferre debeat: imò gloriatur nonnunquam Medicina, quod tam latisſimum campum experimentationis tentaminum & conaminum habeat, & poſſideat; geſtit quandoque ipſamet ex tali armamentario modo hoc, modo illud depromere, & quia cum talibus laudibus, publicis fortè teſtimoniis ornatum proſtat, ita ſine ulteriore conſideratione

ad

ad affectum præsentem prompto animo, & paratissimo ausu exhibere, & non alium nisi encomiis suis convenientem & correspondentem effectum expectare; sed certè sub omni hâc bonâ spe & intentione in tali indifferentismo, ut plurimum manifestæ occurrunt delusiones; dehinc oriuntur illæ dubitationes, & unus talis indifferentismus, quasi sentina errorum mille adiaphora parturit, offert, & disseminat.

§. XXII.

Adiaphorum practicum præterea est sine consideratione individualis genii morbi ad *scriptam literam* & communem practicam commendationem res suas in arte medicâ & ipsâ operatione instituere & gerere. Ast minimè equidem conatus Medicinæ practicæ atro carbone depingere consultum ducimus, sed laudamus meritò tanta studia, & operas bonis avibus nonnunquam ceptas & cum fructu perductas, interim aureum illud manet monitum, quo quasi pro perpetuo Epilogo & non omittendâ commentatione, verum Judicium practicum commendatur & iniungitur, sub illa fideli Emphasi, quasi ejusmodi monita practica si sine judicio discernente, ita indifferenter & inconsideratè ad effectum deducuntur, irrita, insalubria, & infructuosa futura essent, ut non proficiat tantum hanc illam aut aliam methodum insequi & imitari, sed justè ipsum individualem statum morborum considerare, & secundum hanc rationabilem dijudicationem consilia & auxilia ferre. Ut rem exemplo illustremus, certè unicè ex experientiæ fontibus profluit, quod infantes diversimodè variolis laborent aut morbillis, alii mitius, temperatius, remissius & tranquillius, alii etiam gravius, acerbius, vehementius, sub insig-

insigni anxietate, ardore & inquietudine; & quod denique adultiores communiter ægrius se se habeant, in variolis, & morbillis; talem statum ita indifferenter âb illâ materiæ malignæ copiâ aut pravitate arcessere haud licet, quodsi enim in quibusdam, aut adultioribus major malignitas adesset, certè etiam major corruptio invalescere deberet, quæ verò nonnumquam vel planè non, vel etiam parcius insolescit, talis, inquam, communiter vocata corruptio, quam sub nomine actuum & effectuum in iisdem morbis inferre placet, in tenellulo verò corpusculo & ægrotante sub mitiori statu, exanthemata talia placidius, largius, & facilius erumpunt, & hanc ita appellatam corruptionem offerunt: unde talem differentiam ita *indifferenter absolutè* materiæ adsignare haud vacat: huic enim inclamatæ corruptioni si per consequens efficaciora & penetrabiliora Bezoardica, alexipharmaca, diaphoretica remedia adhibentur, præcipuè acria, non alius ut plurimum effectus inde procuratur, quam major anxietas, inquietudo, ardor, angustia, & nulla conveniens & legitima expulsio, sed titubans & hinc indè, modo ad externa, modo ad interna, variolarum commotio, & turbatio, ut sub ambiguo tali statu communiter patientes pereant & succumbant: præstat itaque ad individualem habitum morbi prudenter respicere, neque indifferenter sed cum discretione iudiciosâ morbum tractare: Ita illis etiam innotescit, qui temperamentorum prudentem cognitionem habent, quod cholerici temperamenti subjecta ardentius & vehementius febribus decumbant, quam sanguinei temperamenti, non præjudicante materiâ, quasi in cholericis humores subtiliores essent, aut cum multo Sulphu-

re

re remixti, cum ſanguineorum humores, ratione nobilitatis ſuæ quoad eſſentiam haud inferioris ordinis & æſtimationis ſint, ſed tantum quoad fluxilitatem deficiant, quæfluxilitas verò per motum febrilem facilè conciliatur, ut adeò in materiæ differentiâ fundamentum ita abſolute poſitum non ſit. Hinc præſtat ſecundum individuorum habitum & motus praxin inſtruere, neque ſub craſſo indifferentiſmo ſingula ſubjecta univerſali conſilio & curâ tractare; haud enim eadem omnibus proſunt, licet magnos titulos contra febres, contra malignitatem, contra miaſmata contagioſa, & apoſpaſmata, contra acrimoniam &c. gerant & communiter ſervent.

§. XXII.

Magno pariter numero ad adiaphora pertinet commendatio methodi & remediorum univerſaliorum, ſub quibus, multis certè locis & occaſionibus, tam malus indifferentiſmus quandoque committitur, ut in omni febre, & omni ſubjecto vel anoterica, vel catoterica purgatio, alibi etiam ſanguinis eductio præmittatur, & huic methodo tam firmiter & acriter inſiſtatur, ut nihil rectum eſſe aut fieri æſtimètur, niſi hæc talia univerſalia conſilia commiſſa & præmiſſa fuerint. Non tantum hæc dicimus, ſed per quotidianum uſum & experientiam confirmamus, ut illam modo attendendam eſſe, ſincerè ſuadeamus, quando hujus aſſerti noſtri veritas in dubium vocari vult. Minimè interim nobis decidendam, neque eliminandam ſumimus Empiriam craſſam admodũ & inconſideratam, ſed illam modo praxeos indifferentem, exercitationem attingemus, quæ rationabili methodo inniti contendit, attamen autoritatibus capta, hoc adiaphorum

phorum committit. Neque jam de eo loquimur, an V. S. in febribus conveniat, ſed damnamus illud generale refugium ad talem ſanguinis eductionem, neſcias ſub quibus ſterilibus conceptibus orgaſmi febrilis per eandem temperandi & infringendi, aut malignitatem & materiam peccantem ubique imminuendi, aut qualitercunque declamatam noxiam plethoram deplendi, ut quidem non inauditum ſit ſub tali V. S. indifferenter adhibitâ, indifferenter patientem & ambiguê è morbo evadere, cui dehinc neque benè neque malè eſt, ut adeo ſincerè conteſtetur, daß er nicht recht geſund / auch nicht recht kranck wäre / könte ſich aber doch nicht erholen / hätte ſo ſchwäre Glieder / und empfinde eine beſtändige Schwachheit: es liege ihm ſo ſehr im Kopff müſſe wieder anfangen gehen zu lernen / wie ein kleines Kind. Talis eſt indifferens evaſio ê morbo & indifferens & conſequens morbi & ejusmodi & non aliam conſecutionem habent illi indifferentes purgantium & vomitoriorum uſus in praxi medicâ; facile quidem eſt vomitoria & purgantia præſcribere & commendare, ſed providentiam & prudentiam meretur conſideratio, quando, ubi, quomodo, & quare eadem conveniant, ſiquidem non omnis morbus crudam ejusmodi evacuationem tolerat, neque in *omni morbo* craſſa ejusmodi recrementa pertimeſcenda ſunt, talia inquam quæ vel morbum cauſare, fovere, vel exagitare debeant: de quibus generalioribus auxiliis illud meritò valet, quod *Celſus* eloquutus eſt: *eadem, inquit medicamenta ſæpè ſalutaria, ſæpè vana ſunt*, & cum quibus remediis in indifferentismo tali denique eo prolabi datur, *quos ratio non reſtituit, temeritas adjuvat*, rariſſime verò

verò restitutionem adjuvat θρασύτης, ατεχνίην σημαίνει ex quâ ignorantia, imperitiâ κακὸς θεσαυρὸς κ̀ κακὸν κειμήλιον τοῖσιν ἔχουσιν αυτέην profluit, secundum *Hippocratis* aureum monitum. Eo etiam pertinet indifferens commendatio remediorum Bezoardicorum, diaphoreticorum, alexipharmacorum, alexiteriorum, antipestilentialium, nervinorum, analepticorum, confortantium, Balsamicorum, &c. Tam ingens enim abusus & indifferentismus viget in medicina, ut, quibus fortè venter dolet, & quos artuum gravitas angit, illis remedia diaphoretica, sacris veluti commentationibus iniungantur: Er muß was zu schwitzen einnehmen / quasi intra cutem & carnem eiusmodi Miasmata aut spicula irretita delitescerent, quæ Bezoardicâ expulsione indigerent, aut quasi in reliquâ massâ sanguineâ talia apospasmata confluant, quæ per crassam exsudationem ejici debeant: Non quidem denegamus aut reiicimus præsentiam nonnunquam heterogenearum substantiarum in massâ sanguinea, Sed illud adiaphorum contemnimus, quando sine reliquâ ratione primum statim refugium ad corruptam talem crasin formatur, ut dehinc ex indifferenti ejusmodi opinione indifferens auxilium obtrudatur, huic affectûs speciei neque conveniens, neque medelam afferens; ita abominabilis perinde indifferentismus occurrit in generali analepticorum applicatione, ad generalem & universaliorem methodum pertinente: profluit hoc adiaphorum ex illâ malâ discretione *anxietatis moralis* per certam *æstimationem* de statu præsente formatæ, & *physicæ* ex *materiarum* vitio & perversione enatæ: ubi frequentissimè, quando fortè anxii conspiciuntur ægri, maximè in affectibus acutis & malignis, plurimum

moraliter tales, primum solatium in analepticis quæritur: der patient muß eine Hertzstärckung bekommen/ undè analeptica, Balsamica, calida nonnunquam magno numero offeruntur, ex quorum usu ut plurimum ægrius & molestius sese patientes habent, magisque anxii, inquieti, & viribus destituti, quod vernacula hinfällig appellat, deprehenduntur. Placet hujus rei adhuc unicum totum practicum monitum pro confirmatione Theseos nostræ allegare: Podagrici qui partim per ætatem, partim etiam per vigorem cum hypochondriacis pathematibus colludunt, experiuntur hinc indè insignes palpitationes cordis, de quibus non deest notitia, quod nonnunquam â debilitate cordis aut nervi cardiaci deducantur, quam remediis cardiacis, analepticis, volatilibus corrigere velle non latet; quo magis verò talia analeptica offeruntur & adhibentur, eo magis insolescit illâ palpitatio, non tam cum molestiâ summâ continuans, sed cum periculo frequentius reiterans, ut patientes deniquè ipsi ejusmodi confortantia remedia aversentur & exhorrescant. Possent huius indifferentissmi adhuc plura documenta practica allegari, si non diffusior thematis nostri excursio nostro proposito resisteret: undè quidem jam de adiaphoro circa universaliora remedia supra egimus, id quod vero in hâc Thesi in experientiâ magis commendare dignum judicavimus.

§. XXIV.

Cum temeritatem & audaciam in praxi medicâ ad adiaphora itidem retulerimus, quascommuniter secundum tritum dicterium fortuna adiuvare debet, ita ejusmodi audaciæ adhuc âliquot specimina in medium proferre placet: Habemus in Medicina pragmaticos quosdam

dam canones, quos insequi in rationali Medicinâ neque dignum semper, neque consultum est: ita vulgò dicitur *contraria contrariis curantur: ambiguos morbos præstat ambiguis remediis curare: præstat anceps experiri auxilium, quam nullum: quamdiu æger adbuc respirat, experimentandum est:* qualia monita non solum crassis adiaphoris committendis & inferendis facilè inserviunt: sed an iisdem in praxi Medicâ frequenter passim auscultetur, certè non dubitandum, sed tantum attendendum & observandum. Ita hinc indè maximè indifferenter fluxus tam sanguinis quam seri per contraria, id est obstipantia, adstringentia, occludentia curantur, testimonio hæmorrhagiarum, & ex hisce specialissimè hæmorrhoidum; factæ verò adstrictiones, quando periculum portendunt & proximè inferunt, aperitivis ita dictis, volatilibus, impellentibus, commoventibus, variisque vias & humores exagitantibus indifferenter nonnunquam tractantur multis locis & occasionibus; hinc vacat ad illud *methodicorum* pragmaticum provocare, *quod strictum, sit relaxandum, & laxum stringendum.* Calor per frigus, & frigus per æstum passim curatur; motus, qui nonnunquam male dijudicantur, quasi deficiant, stimulantur & exacerbantur, & qui pro morbidis perperam declamantur, coercentur, consopiuntur & supprimuntur, & ita contraria contrariis variè quandoquè curantur. Quis vero hujus indifferentismi & curæ sit effectus & eventus, non argutari decet, sed tantum aspicere & experientiam accuratè advertere, & conciliare. Non designabimus specialissimos eventus, sed tantum dicimus quod ex ejusmodi adiaphoris plaustra errorum practicorum exoriantur & desultent. Neque illa ambigua remedia unquam verè

atque rationabiliter ambiguum morbum curabunt, sed ambiguos tales effectus sortientur, quibus ars medica rationalis inhærere, indulgere & inniti nunquam potest: pertinent rectius & verius ejusmodi consilia ad temeritatem illam & indifferentem medicinæ exercitationem, undè non incognitæ illæ crudiores indifferentissimi excusationes circa experimentationes, quando communiter dicitur: hilffts nicht so schadets nicht/ cum non sufficiat non nocere, sed juvare præstet, pro illo enim scopo obtinendo & eliciendo ars medica inventa & exculta est; præstat deindè rectius nihil adhibere & non ita temerè tentare & experimentari, illud enim nihil adhibuisse æquè nequè nocet, quandoque neque iuvat: Interim nonnunquam eventus contrarium edocet, quod illud, de quo quasi sub certâ dexteritate, sinceritate & sponsione prædicatum fuerat, quod si non juvet, attamen non noceat, quod illud inquam nihilominus noceat & tantum reliquum morbi decursum ita invertat & implicet, ut si non confestim & extempore nocumentum suum obsignet, tamen reliquis successibus & ordinibus præjudicium, impedimentum & periculum inferat. Undè nequè ratio sana & ars vera medica suadet, injungit aut promittit, illud adiaphorum comittere, quod anceps remedium magis præstet quam nullum, in quo ambiguo remedio neque ratio, neque experientia vera valet, sed utraque deficit, & tantum fortuitus quidam effectus & eventus crude exspectatur: absit illa audacia θρασύτης â medicinâ rationali; Empiria crassior eandem jubet, imperat & defendit: præstat nihil potius usurpare, & scientiam & conscientiam suam servare, quam ita crudius Sorti tantum & fatis indulgere; vulgares enim sunt illæ elocutiones

nes: geraths wol/ so ists gut/ geraths nicht/ so hätte man doch so viel darbey gethan als man gefundt/und die dogmata practica befohlen. Quorsum etiam pertinent illæ indifferentes tentationes, sub spe, *forte* iuvat.

§. XXV.

Superessent quidem adhuc multa pro thematis hujus latiore illustratione âb experientiâ petenda, cum verò partim fundamentalia exposuerimus, partim ultra propositum nostrum scopum progressi simus, lubet paucis adhuc *officium* Medici circa *adiaphora* practica pro conclusione tractationis nostræ addere. Varia nunc practica adiaphora exposuimus, & quantum fieri potuit, eorundem origines & prima capita explicavimus; interim non defuit ratio & occasio passim aliquod monitum circa officium Medici in indifferentismo Medico & circa eundem proferre; undè brevi quasi recapitulatione in ordine quædam repetenda sunt: In adiaphoris historiam Medicam concernentibus sollicitus ante omnia sit Medicus, ut fidem historicam obtineat, id est, ut certus sit hujus rei, quæ fieri aut facta dicitur & offertur, ut cautus etiam sit, ne quamlibet oblatam observationem pro historiâ practicâ assumat, multa enim observantur sine ordine, sine nexu, sine comparatione, sine successu & sine exitu; quæ circumstantiæ, si non ad *historiam practicam* referantur, multis modis reliquam historicam relationem confundunt, & malè fidam reddunt; unde præstat scire, *quid fiat*, *quoties fiat*, *quando fiat* &c. *quid ipso* actu & effectu contingat, quid eveniat *sponte*, *simpliciter*, *per se*, sine artis concursu, ex ipsâ *Indole*, *essentiâ* & *genio* morbi, aut qualem se morbus gerat & offerat; *quoties* fiat; an ex vera, genuinâ & simplici morbi conditione & indole tale

quid fiat, an ſemper in tali morbo ſimplici fiat, adeoque teſtificet, quod nullus talis morbus ſine talibus circumſtantiis, apparatibus, ſucceſſibus, effectibus & eventibus fieri queat, & fieri ſoleat, ſi ſimplex eſt; & *quando* denique fiat; ut ſciat, methodum, ordinem, modum, Typum, Tempus morbi; adeoque certus ſit, in omnibus hiſce maximè neceſſariis circumſtantiis: multa enim occurrunt in hiſtoriâ practica quæ ficta quandoque, & tantum per frivolam illuſtrandi ſpeciem & larvam excogitata ſunt, quæ dehinc minimè illuſtrant, ſed obſcurant. Si medicus veram & ſimplicem hiſtoriam ê rationabili, & attenta experientiâ petendam, ſcit, quippe quæ non ex ideis theoreticis formata, ſed quæ ex ipſo facto prodiit, & enata eſt, tunc facilè vel complicatos, vel corruptos, vel fictos morbos cognoſcere poterit, & quomodo arte medicâ eosdem tractare, regere, & ſe in iisdem gerere, moderari & offerre debeat. Quodſi enim ullus talis indifferentiſmus, de quibus egimus in hiſtoriâ medicâ practicâ occurrit, ipſa etiam ars medica delinquit, iners & fallax evadit: hinc convenit experientiam conciliare, & illam veram, exquiſitam, & â ſuperflua ſpeculandi voluptate alienam, nequè recitatiunculis & relationibus hiſtoricis, quid quod nonnunquam obſervationibus Medicis temerè, præcipitanter & inconſideratè fidem & applauſum addere. Deinde cum in *methodo medendi* varia adiaphora occurrant, *Medici officium* eſſe debet, veram methodum non ex fingente cerebro formare, ſed ex ipsâ Indole morbi, quales ſecretiones & excretiones morbus affectet, inferat, offerat, habeat, aut habere velit & toleret, quibus motibus ad ejusmodi excretiones vergat & deveniat, & licet hinc indè ex Individuali hominũ ratione hi apparatus â verâ conſtantiâ ordine & vigore deflectant, proſpiciendum erit, qualem alias ſimplex, liberior & tranquillior indoles morbi, ordinem

&

& ſucceſſum ſervârit, & an ſecundum hujus iudividui rationem qualiscunque motuum moderatio expediat & ex uſu ſit: qui enim morbi Indoli & eſſentiæ ſeſe non applicat, ille cum contrariâ methodo experietur, quæ experiri nunquam optaturus eſſet: Ingens hujus rei documentum præbet genius febrium, qui unicè ad ſecretiones & excretiones ſpeciales & ſpecialisſimas tendit, imò qui ſine hiſce nunquam decurrit, aut cum hiſce convenienter adminiſtratis ſalutariter terminatur & exit: ita ſi febres exanthematicas illas, quæ unicè ad periphericam exhalationem abeunt; remediis purgantibus, vomitoriis, aut ſanguinis evacuationibus curare velle & poſſe quiſquam polliceatur, aut aggrediatur, certè nihil aliud committit, quam quod contra febris indolem agat, & methodum non ex febre, ſed ex opinionibus ſuis deſumat: Tam providum pariter Medicus ſe gerere debet, partim in remediis univerſalioribus, partim aliis pasſim ad unum eundemque morbum laudatis & commendatis,ſed convenit diſtinctè & prudenter individualem habitum ritè perluſtrare: ita enim quotidiana edocet experientia, quod unum remedium uni profuerit, alteri nocuerit in uno eodemque morbo, undè rèctè ille ſæpè laudatus medicorum Cicero eloquitur, *non eadem omnibus etiam in ſimilibus caſibus opitulantur*; & quæ in uno fortè fuerunt diaphoretica, in altero magnis anxietatibus, inquietudinibus, aliisque anomalis effectibus inſervire poterunt & ſueverunt: hinc prudenter attendere debet Medicus habitum verum cuiuscunque hominis & ægrotantis, ſenſibilitatem motus & ſpecialiter etiam mores, ſecundum quam notitiam peritè, cautè, non temerè, non improvidè, ſed prudenter & convenienter artem medicam inſtruat & exerceat; neque tantum auctoritatibus unicè innitatur, ſed proprium judicium, asſiduitatem t& experientiam adhibeat. *His enim, dicit Hippocrates, quæ non ſecundum rationem levant credere non oportet. Neque timere valde quæ præter rationem fiunt prava: multa enim horum ſunt inconſtantia, incerta, neque multum perdurant, neque diutius perſeverare ſolent*: hinc experientia attenta & rationabilis, huic rationi ſubvenit. Et hæc ſunt quæ brevisſimis adhuc de *officio Medici circa adiaphora* repetere & explicare dignum judicavimus. Deo interim omnis veritatis fonti pro præſtito auxlio in noſtro officio circa officia explicanda humillimas grates, laudem & honorem tribuimus, cum devoto ſuſpirio, ut nobis & omnibus, qui certitudinem affectant, perpetuâ ſuâ gratiâ. clementiâ & directione asſiſtat,& faveat.

Errata Typographica.

Pag. 4 lin. 18. leg ἰητρικὴ & lin. 19. leg. Φιλόσοφος. Pag. 6. lin. 8. leg. artem Medicam. Pag. 8 lin. 2. leg. allaborent. Pag. 15 lin. 24. leg. minime. pag 16. lin. 18. leg ἒυ. & lin. 30. leg. illis. Pag 26. lin. 11. leg. aſt verò. p. 28. lin. 19. & 20. leg. morbidas. p. 29. lin. 17 leg. in theoriis. pag. 34. lin. 22,23. leg. indoli pag. 42. lin. 18. leg. ἀμεθοδίαν. ib. leg. §. XXI. pag. 47. leg. §. XXIII.

Nobili Ornatisſimo ac Doctisſimo

DN. DEFENDENTI

hæc ſincera manu apposuit

QVid mea muſa facis? nondum gratularis ovanti?
Pandis Victori carmina nulla tuo?
Rumpe moras, meritos quid plauſus ſola moraris?
Adſis Pyeria ludere docta lyra.
Vive ſerenatos *Interpres* vive per annos,
Exigit hoc virtus, aſſiduusque labor.
Artem pergito Apollineâm explanare, labori
Debebit multum sIC MeDICIna tVo.

Franciſc. Sebaſt. Scharff,
Philoſ. & Med. Candidat. Cognat.
& Patriota.

IN tanto bivio vitæ frequentius anceps
Ambiguusquè animus multa ſiniſtra capit;
Aſt quæ recta docent, doctè defendere monſtras
RESPONDENS chare. Sint bona cuncta Tibi.

Amoris & memoriæ ergò hiſcè brevibus de egregio hoc Specimine æſtumatisſimo ſuo Dno. Contubernali & amico gratulatur opponens

George Glockengießer/
Med. Stud.